

Ephesos'tan Yeni Mezar Yazıtları

New Epitaphs from Ephesus

M. Ertan YILDIZ *

Öz: Bu çalışmada Ayasuluk ve St. Jean Anıtı kazılarında gün yüzüne çıkarılan toplam 14 yazıt tanıtılacaktır. İlk yazıt bir mezar stelidir. Bu stel Aurelius Aristokles ve onun kızı Aristokleia'ya aittir. Bu mezar stelinin üzerindeki kabartmadan mezar sahibi Aristokles'in boğalarla mücadele eden bir ταυροκαθάπτῆς olduğu düşünülmektedir. Diğer 13 yazıt ise ostotheke üzerinde durmaktadır. Ostotheke'nin neredeyse tamamı kırılmıştır. Bunlar kazı alanının farklı alanlarında dağınık bir şekilde durmaktayken 2020 yılı kazı sezonunda bir araya getirilmiştir. Böylece tüm ostotheke'leri topluca görmek mümkün olmuştur. Bunlardan makale sonunda verilen 12, 13 ve 14 nolu yazıtlar daha önce fotoğrafsız bir şekilde yayımlanmıştır. Burada ise bu yazıtlı ostotheke'nin fotoğrafına da yer verilmiştir. Ephesos'tan şimdiye kadar 180 kadar ostotheke yayımlanmıştır. Bu çalışmayla bu gruba, yazıtlı 10 yeni ostotheke daha dahil edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ionia • Ephesos • Ayasuluk • Mezar Yazıtı • Ostotheke

Abstract: In this study, 14 inscriptions discovered in the excavations at Ayasuluk and St. Jean are introduced. The first inscription is a funerary stele belonging to Aurelius Aristokles and his daughter Aristokleia. From the relief on the stele, one can think that the grave owner Aristokles was a ταυροκαθάπτῆς who fought with bulls. The remaining 13 inscriptions are carved on the funerary urns. Almost all of these are broken; they were standing in places before they are brought together in the excavation area in the 2020 campaign, which enabled the possibility of obtaining an overall view of them. Nos. 12, 13 and 14 are re-published in this article with the intention of providing their photos. To date 180 funerary urns are known from Ephesos and its territory and this contribution adds a further ten examples to this group of funerary monuments.

Keywords: Ionia • Ephesos • Ayasuluk • Funerary Inscription • Ostotheke

Giriş

Bu makalede Ayasuluk ve St. Jean Anıtı kazılarında bulunan 1 mezar steli ve 13 yazıtlı ostotheke olmak üzere toplam 14 yazıt tanıtılmaktadır. 2020 yılı kazı sezonunda, kazı alanında dağınık bir şekilde duran, çoğu parçalı, ostotheke'ler bir araya getirilmiştir. Böylece kazı alanında ostotheke'leri topluca görmek mümkün olmuştur¹ (Fig. 1). Makale sonunda verilen 12², 13³ ve 14⁴ numaralı yazıtlı ostotheke'ler yayımlıdır, ancak burada önceki yayınlarda eksik olan fotoğraflarıyla birlikte tekrar yayımlanmaktadır. Makalede tanıtılan ostotheke'lerin neredeyse tamamı zarar görmüş durumdadır. 2019 yılına kadar

* Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Antalya. 0000-0001-8003-8698 | ertanyildiz@akdeniz.edu.tr

Burada tanıtılan yazıtlar üzerinde çalışma fırsatı veren Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Büyükkolancı ve Dr. Öğr. Üyesi Sinan Mimaroglu'na teşekkür ederim.

Ayrıca Ayasuluk Kazılarına verdiği destekten dolayı İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne teşekkür ederiz.

¹ Küçük Asya'daki yazıtlı ostotheke'ler için bk. Kubinska 1999.

² *I.Ephesos* VI, 2262A.

³ Büyükkolancı & Engelman 1998, 78, nr. 20.

⁴ Büyükkolancı & Engelman 1998, 78, nr. 23.

Ephesos'tan yaklaşık 180 kadar ostotheke yayımlanmıştır⁵.

Ephesos'taki *nekropolis* alanının görüntüsü yazıtlar yardımıyla genel olarak anlaşılmaktadır. Esasen bu, çoğu *nekropolis* alanları için de geçerlidir. Örneğin: ὁ βωμὸς καὶ ἡ καθ' αὐτοῦ ἐπικειμένη σορός⁶ = *Bu bomos ve onun üzerinde duran lahit*. Bu yazıtta *bomosun* lahdim taşıyıcı unsuru olduğu anlaşılmaktadır. Yine Ephesos'tan başka bir benzer yazıt⁷: οὗτος ὁ βωμὸς κα[ι] ἡ καθ' αὐτοῦ σορὸς[ς] καὶ ὁ πρὸ αὐτοῦ τόπος ἐστὶν Μ(άρκου) Ἀλφείου Τελεσφόρου κτλ. = *Bu bomos, onun (bomos'un) üzerinde duran lahit ve onun (bomos'un) önünde duran arazi Marcus Alfeus Telesphoros'un*. *Bomos* genel olarak kült ya da adak sunağı olarak kullanılmaktadır. Fakat burada verilen örnekler diğer arkeolojik ve epigrafik belgelerden *bomos'un*, üzerinde heykel, lahit, ostotheke, sütun ve sunu işlevi dışındaki objelerin de taşıyıcısı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır⁸. Ephesos'tan başka bir örnek: τοῦτο τὸ ἡρώον καὶ ἡ κατὰ αὐτοῦ ἐπικειμένη σορός καὶ ὀστοθήκη ἐστὶν Ἑρμέρωτος κτλ.⁹ = *Bu heroon ve onun üzerinde bulunan lahit ve ostotheke Hermeros'un*. Bu yazıtta *heroon* aynı *bomos* gibi lahit ve ostotheke taşıyıcısı olarak görülmektedir. τοῦτο τὸ μνημεῖον σὺν τῷ πρὸ αὐτοῦ τόπῳ καὶ τῷ κατ' αὐτὸ σωλαρίῳ¹⁰ κτλ.¹¹ = *Önündeki arazisiyle ve üzerindeki solarium'uyla bu mnemeion*. Buna benzer örnekleri çoğaltmak mümkündür. Fakat *nekropolis* alanı içinde bulunan tüm mezarlar aynı görüntüye sahip değildi. Şöyle ki; bir aile mezarlığının içinde hem lahit hem de, aynı zamanda, ostotheke bulunabilirdi. ὁ βωμὸς καὶ ἡ καθ' αὐτοῦ σορός καὶ αἱ δύο ὀστοθήκαι¹² κτλ. = *Bu bomos ve bomos'un üzerinde duran bu lahit ve de bu iki ostotheke*; οἱ οἴκοι¹³ δύο καὶ ἡ σορός καὶ αἱ ὀστοθήκαι ζ'¹⁴ κτλ. = *Bu iki oda ve bu lahit ve de bu altı ostotheke*; τοῦτο τὸ ἡρώον σὺν τῷ κατ' αὐτὸ σωλαρίῳ καὶ τῷ περὶ αὐτὸ τόπῳ παντὶ καὶ ὀστοθήκαις τρισίν¹⁵ κτλ. = *Üzerindeki solariumuyla, çevresindeki tüm arazisiyle ve de 3 ostothekeyle bu heroon*. Ephesos'tan başka bir örnek: τὸ ἡρώον καὶ αἱ κατὰ τοῦ σολάρου (sic) ἐπικείμεναι σοροὶ δύο¹⁶ κτλ. = *Bu heroon ve solarium'un altında duran iki lahit*. Bu örnekler *nekropolis* alanlarının sade bir görüntüde değil aksine çeşitliliğe sahip bir mimari örgüde ve görüntüde olduğunu göstermektedir. Tüm mezar yapılarının değil ama en azından bir kısmının bir mezar alanına sahip olduğu, bu alan içinde lahitlerin yanında ostotheke ve bir sunağın durduğu ve bu mezar kompleksinin ölçülerini anmaya gelenleri güneşten koruyan bir terasın yani *solarium'un* olduğunu açığa çıkarmaktadır.

⁵ Steskal 2019, 360; Ephesos ostothekelelerinin temel formları için bk. Koch 2010, 113. Ostothekelelerinin genel formları için bk. Korkut 2006, 3-4.

⁶ *I.Ephesos* VI, 2222C.

⁷ *I.Ephesos* VI, 2207B.

⁸ Coulton 2005, 133 vd.

⁹ *I.Ephesos* VI, 2523.

¹⁰ σολάριον, τό: Genel olarak güneş saati, teras, balkon anlamlarına gelen Latince *solarium* kelimesinden alıntılanmıştır. Burada mezarın üzerinde duran teras anlamında kullanılmıştır. Mezar kompleksinin mimari bir parçası olan *solarium'un* olasılıkla teras işlevinden ziyade mezar alanına sağladığı gölge işlevi önemli olmalıydı. Ayrıca bk. Kubińska 1968, 120.

¹¹ *I.Ephesos* VI, 2218E.

¹² *I.Ephesos* VI, 2228.

¹³ Ephesos yazıtlarında *heroon'un* mimari öğelerindedir. Bk. Kubińska 1968, 114.

¹⁴ *I.Ephesos* VI, 2290.

¹⁵ *SEG* XXXIII, 901.

¹⁶ İçten & Engelmann 1992, 294, nr. 27.

Ayrıca bu örnekler *bomos* ve *heroon*'ların aynı zamanda lahitlerin taşıyıcı unsuru olarak da anlaşılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Diğer taraftan ostotheke de lahitlerde olduğu gibi *bomos* üzerinde durabiliyordu¹⁷. Tekil olarak durduklarında ise Küçük Asya'dan çok örnek olmasa da *bomos*'la birlikte durduğunu Bithynia'dan bir yazıt göstermektedir “τὸν βωμὸν καὶ τὴν ὀστοθήκην¹⁸ κτλ. = *Bu sunağı ve ostotheke*”.

Fig. 1. Ostothekele Genel Bir Bakış

1. Aurelius Aristokles ve Aristokleia'nın Mezar Steli

Mermerden mezar taşı. 11 cm'lik kalınlığı ile dikdörtgen bir levha formundaki mezar taşı her yönden kırılmıştır. 9 satırdan oluşan Hellence yazıtın ilk satırı taşın genişliğinde yazılmışken diğer 8 satır ortasına kadar getirilmiştir. Bu yazıtlı alanın sağ tarafı ise kazınmak suretiyle çerçevelenmiştir. Çerçevenin içinde kısa tunikli bir erkek ve onun önünde bir boğa kabartması durmaktadır. Boğaya bakar vaziyette betimlenen bu atletik genç erkeğin sol eli hayvana doğru uzanırken sağ eli dirsekten bükülerek geriye doğru çekilmiştir. Sol ayağı ise öne hamle yapar vaziyette diz kapağından bükülmüştür. Kabartmanın bu şekilde betimlenmesi bir kurban ritüelinden çok boğayla bir mücadeleyi düşündürmektedir. Bu rölyefin alt kısmı maalesef kırıktır. Mezar taşının sol baş kısmı da yukarıdan aşağı doğru dik bir şekilde kırılmıştır. Bu nedenle satır başlarının çoğundaki yaklaşık ilk 4 harf günümüze ulaşmamıştır. Mezar taşının arka tarafı kaba işçilikle bırakılmıştır. Mezar steli yazıttan da anlaşılacağı üzere lahitle birlikte *heroon*'un alanı içinde durmaktaydı. Yazıtlı stel şu anda kazı evinde durmaktadır.

Ölçüleri: Yük.: 54 cm; Gen.: 104 cm; Der.: 11 cm; Harf Yük.: 2.4-3 cm

Tarih: MS 212 sonrası

[Μάρκο?]ς Κλ(αύδιος) Παυλείνος ὁ πᾶσιν φιλοσέ[βαστος]

τοῦτ]ο τὸ ἥρῳον καὶ ἡ ἐπικει-

[μένη] σορός ἐστὶν Αὐρ(ηλίου) Ἀρισ-

[τοκλ]έους καὶ θυγατρὸς αὐτοῦ

5 Ἀριστοκλείης καὶ τέκνων

[αὐτ]ῶν· ζῶσιν· εἰ δέ τις ἔ-

[τερ]ος βάλῃ πτώμα, ἢ γράμ-

[μα ἐκ]κόψει, δώσει τῷ ταμεί-

[φ] Ξ (δηάρια) μ(ύρια) < λαμπρά <

vac.

Fig. 2

Çevirisi: Her yönüyle bir imparatorsever olan [Marcu?]s Claudius Paulinus.

Bu heroon ve lahit Aurelius Aristokles, onun kızı Aristokleia ve onların çocuklarına aittir. Yaşıyorlar! Şayet başka birisi ceset koyacak olursa ya da yazıtı kazıyacak olursa (ceza olarak) tameion'a 10.000 yeni basılmış denaria ödeyecek.

¹⁷ Coulton 2005, 136 vd.

¹⁸ SEG XIV, 770.

Str. 1: [. . .]Σ Κλ(αύδιος) Παυλεῖνος: Claudius Paulinus'un *praenomen*'inin son harfi sigmadır. Sigmadan önce 4 ya da en fazla 5 harflik bir boşluk olduğu görülmektedir. Zira alt satırlarda sol başta bulunan sözcüklerdeki tamamlamalar dört harfi geçmemektedir.

Kentin diğer yazıtlarından, tanrıça Artemis'in hayat boyu *gymnasiarkhia*'lığı ve *nearkhos*'ların listesinin verildiği bir yazıtta mezarı yaptıranın *nomen*'iyle benzerlik gösteren iki isimle karşılaşılmaktadır¹⁹: Str. 10-11, Τιβέριος [Κ]λαύδιος Μ(άρκου) υἱὸς Κυρεῖνα Παυλεῖνος φιλοσέβαστος; str. 15, Μ(άρκος) Κλ(αύδιος) Μ(άρκου) υἱὸς Κυρ(είνα) Παυλεῖνος. Burada tanıtılan yazıtta adı geçen Claudius Paulinus aynı yazıtta birlikte bahsi geçen Marcus oğulları Tiberius ve Marcus kardeşlerden birinin olması olasılıklardan biridir. Bu ihtimale göre söz konusu yazıtta Claudius Paulinus'un eksik harf sayısı göz önünde tutulduğunda *praenomen*'i Tiberius'tan ziyade Marcus olmalıdır. Marcus'un kardeşi Tiberius Claudius Paulinus'un, kentin yazıtları arasında *Demos*'un kararı uyarınca T. Flavius Titianus'u onurlandırdığı görülmektedir²⁰. Bu yazıt burada Antoninus Pius dönemine (MS 138-161) tarihlenmektedir. Fakat mezar sahibi Aristokles'in Aurelius gensine sahip olması bu yazıtın tarihini MS 212 sonrasına tarihlemeyi daha olası kılmaktadır. Bu nedenle mezarı yaptıran Claudius Paulinus MS III. yüzyılda yaşamış Claudii *nomen gentilicium*'una ait bir aile üyesi olmalıdır. Bu durumda Claudius Paulinus, Titus ya da Gaius gibi bir *praenomen* de taşıyabilir ki bu, yazıtta eksik olan harf sayısı ile da uyum içindedir.

Str. 9: (δηνάρια) μ(ύρια) λαμπρά: Mezara yapılacak kanunsuz müdahaleye engel olmak amacıyla belirlenen para cezası miktarı 10.000 yeni basılmış *denaria*'dır. Para cezasının miktarı da yazıtın MS III. yüzyıla tarihlenmesine katkı sağlamaktadır. MS II. yüzyılda para cezası miktarının yüksekliği 2.500 ila 5.000 *denaria* arasında değişkenlik gösterirken MS III. yüzyılda yaşanan enflasyon nedeniyle bu miktar önemli ölçüde artmıştır²¹. Philippus Arabs döneminde (MS 244-249) altın sikkeler değerini korurken buna karşılık *denarion* ve *drakhme*'de %170 oranında değer kaybı yaşanmıştır²². İfade geçen λαμπρὸς sıfatı burada "yeni basılan" sikkeye işaret etmektedir²³. Bu, MS III. yüzyıl boyunca süren ekonomik krizi durdurmak için yapılan bir dizi parasal reformlarla ilgili olmalıdır²⁴. Hatta Diokletianus'un (MS 284-305) yapmış olduğu sikke reformuyla daha sıkı bir ilişki içinde de olabilir²⁵. Phrygia Kadoi'dan bir lahit üzerinde buradaki kullanımla paralellik gösteren benzer bir ifade durmaktadır "δώσει τῷ ἱερωτάτῳ ταμείῳ λαμπροῦ διχαράκτου (δην.) μύ(ρια) πέντε²⁶ = *En kutsal hazineye (fiscus) 50.000 yeni basılmış çift damgalı denaria ödeyecek*". Yazıtın editörleri bu yazıtı Diokletianus reformlarına atf yaparak 301 yılına tarihlenmişlerdir²⁷. Nigdelis'in düzenleme yaparak yayımladığı Thessalonike'den bir Yahudi aileye ait lahit üzerinde duran başka bir yazıtta benzer ifade geçmektedir²⁸ "δώσει ταῖς συναγωγαῖς λαμπρὰς ἄμ(υριάδας) ζ' χ(ιλιάδας) ε' = *Synagoglara 75.000 yeni*

¹⁹ *I.Ephesos* IV, 1143.

²⁰ *I.Ephesos* III, 674.

²¹ Nigdelis 1994, 299.

²² Pekáry 1959, 444, 462.

²³ *MAMA* X, 358; Nigdelis 1994, 301.

²⁴ Bu dönemde yapılan parasal reformlarla ilgili olarak bk. Brenot *et al.* 1999.

²⁵ Nigdelis 1994, 301; Diokletianus reformları için bk. Brenot *et al.* 1999, 121, 145.

²⁶ *MAMA* X, 358.

²⁷ *MAMA* X, 358.

²⁸ Nigdelis 1994, 298, 300.

basılmış denaria verecek". Nigdelis bu yazıtı MS III. yüzyıla tarihlemektedir". Başka bir yazıt da yine Thessalonike'den bir lahit üzerinde durmaktadır²⁹ "δώσι προστίμου τῷ ἱερωτάτῳ ταμίῳ Χμυ(ριάδας) ἰ'λανπράς = *Ceza olarak en kutsal hazineye 100.000 yeni basılmış denaria verecek*". Bu yazıt da MS 212 sonrasına tarihlenmiştir. Dolayısıyla yukarıda verilen örneklerle dolaşıma sunulan ve yeni basılan sikkelere işaret eden λαμπρὸς sıfatı MS 212 sonrasında ortaya çıkan bir ifadedir.

Claudius Paulinus'un ismi *nominativus* halde mezar yazıtının ilk satırında yer almaktadır. Mezarın sahibi ise Aristokles'tir. Paulinus, bu mezarı Aristokles için yaptırdığına göre ikisi arasında bir bağ olduğu kesindir. Bu ilişki için birden fazla olasılık mevcuttur. Fakat bu olasılıklardan biri için mezar taşındaki betimleme yardımcı olabilir. Yukarıda, mezar steli üzerindeki betimleme yorumlanmış ve burada bir kurban ritüelinden ziyade insan-hayvan mücadelesinin konu edildiğine vurgu yapılmıştı. Ephesos'ta gladyatör ve vahşi hayvan dövüşlerinin yapıldığına dair pek çok epigrafik belge vardır³⁰. Gladyatörlerin vahşi hayvanlarla olan mücadelesini konu olan gösterilerin yanında boğaların ve vahşi hayvanların birbirleriyle olan mücadelesini ortaya koyan epigrafik belgeler de mevcuttur. Örneğin Ksanthos'ta Philippos'un onurlandırıldığı yazıttan onun Leto kutsal alanında boğa ve vahşi hayvan güreşlerini tertip ettiği öğrenilmektedir (ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Λητοῦς προκυνηγία καὶ ταυρομάχια καὶ θηρομάχια)³¹. Aphrodisias'tan bir yazıtta ise Zenon'un ailesinin gladyatörlere, mahkumlara ve de boğa terbiyecilerine ya da güreşçilerine sahip olduğu anlaşılmaktadır (μονομάχων καὶ καταδικῶν καὶ ταυροκαθάρτων)³². Attika'dan bir yazıtta ise Serapion'un bir boğa güreşçisi/terbiyecisi (ταυροκαθάρτης) olduğu görülmektedir³³. Dolayısıyla mezar taşındaki atletik erkek Aristokles, Claudius Paulinus'un düzenlediği gösterilerde boğayla mücadele eden ya da onun için boğaları terbiye eden bir ταυροκαθάρτης olmalıydı. Yazıtın 6. satırında "ζῶσι = yaşıyorlar" ibaresinden de bu mezarın yapıldığında Aristokles'in henüz hayatta olduğu anlaşılmaktadır. Böylece Aristokles, Paulinus ile yaptığı ön anlaşma ile ölüm aniden geldiğinde; kendisi, düşünmek zorunda olduğu kızı ve çocukları için ruhlarına huzur verecek mezarlarını hazır etmişti. Mezarı yaptıran Paulinus da ismini en başa yazarak hamiliğini göstermiş oluyordu.

2. Lucius Cornelius Atticus'a ait Ostothek

Mermerden, tabanı pervazlanmış ayaklı gırlanlı ostothek, yazıtı taşıyan ön yüz hariç her yönden kırılmıştır. Gırlanlı köşelerde koçbaşı ortada *bukephalion* taşımaktadır³⁴.

Ölçüleri: Yük.: 31 cm; Gen.: 49 cm; Der.: 33 cm; Harf Yük.: 2.5 cm

Tarih: MS I-II. yüzyıl

Λούκιος ^{v.v.} Κορνήλιος

Ἄττικός

Çevirisi: *Lucius Cornelius Atticus* (burada yatıyor).

²⁹ IG X 2, 1, 564.

³⁰ Robert 1940, 195 vd.

³¹ TAM II, 287.

³² CIG, 2759b; Liermann 1889, 24; Robert 1940, nr. 157. *Taurokathapsia* ile ilgili ayrıca bk. Robert 1982, 151-154.

³³ IG II 2 3156.

³⁴ Ephesos'tan boğa ve koçbaşlarının taşıdığı gırlanlı mezar süslemelerin tarihlendirilmesi için bk. Koch 2010, 131.

Fig. 3a

Fig. 3b

Fig. 3c

Roma'nın ünlü ailelerinden olan Cornelius *nomen gentilicium*una Ephesos yazıtlarında sıkça karşılaşılmaktadır. Bunlardan Nero dönemine tarihlenen ve balıkçılık gümrük binası için bağışçı listesini bildiren yazıtta³⁵ geçen Publius Cornelius Aleksandros, Publius Cornelius Felix; Claudius ya da Nero dönemine tarihlenen bir başka yazıtta Quintus Cornelius³⁶; MS II. yüzyılın başlarında kent *bouleutes*'i olan Publius Cornelius Ariston³⁷; MS 220'ye tarihlenen bir yazıtta agoranomos Lucius Cornelius Philoserapis³⁸; MS 244 yılına tarihlenen ve III. Gordianus için kaleme alınan bir onur yazıtında *Boule*'nin başkanı olarak anılan Lucius Cornelius Frontonianus³⁹ ve de Lucius Cornelius Marion⁴⁰ bu aile üyelerinden bazılarıdır. Ayrıca kent yazıtlarından Ephesos'ta bu ailenin adıyla anılan bir *viae Corneliae* [ὁδοὶ Κορνηλία] (=Cornelia yolları) olduğu da bilinmektedir⁴¹.

3. Auphidia'ya ait Ostothek

Ostothekin ön ve sol yan yüzey üst satırları tama yakın bir orijinalliyini korurken diğer üst yüzey satırlarında kısmi kırıklar bulunmaktadır. Ostothek üzerinde herhangi bir betimleme yoktur. Sol yan yüzeyin alt orta kısmına 4 cm çapında bir delik açıldığı görülmektedir. Bu durum ostothekin sonraki dönemlerde farklı bir amaç için kullanıldığına işaret etmektedir.

Ölçüleri: Yük.: 31.5 cm; Gen.: 39.5 cm; Der.: 30.5 cm; Harf Yük.: 1.7 cm

Tarih: MS II. yy.

Αὐφιδία Νεμερίου

Εὐτυχία, χαίρε.

Çevirisi: Nemerios'un kızı Auphidia Eutykhia (burada yatıyor). Sağlıcakla kal!

³⁵ I.Ephesos Ia, 20.

³⁶ I.Ephesos IV, 1005.

³⁷ I.Ephesos IV, 1017, 1024.

³⁸ I.Ephesos VII,1, 3015.

³⁹ I.Ephesos VII,2, 4336.

⁴⁰ I.Ephesos VI, 2244B.

⁴¹ I.Ephesos VII,1, 3048.

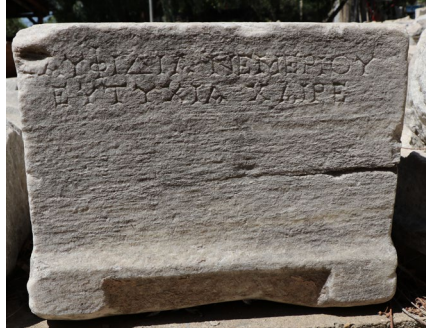

Fig. 4a

Fig. 4.b

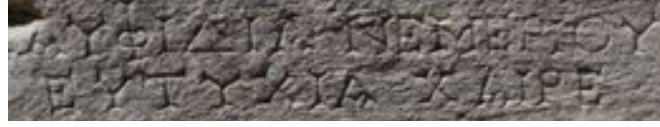

Fig. 4c

Auphidia Eutykhia isminin yanında kentnin yazıtlarında Auphidia Tryphosa⁴², Auphidia Epiktesis⁴³ ve Auphidia Quintilia⁴⁴ isimleri daha önce belgelenmiştir.

4. Logismos'a ait Ostothek

Mermerden, tabanı pervazlanmış ayaklı girlandlı ostothek. Eser her yönden zarar görmüştür. Yazıt girlandın hemen altında başlamaktadır.

Ölçüleri: Yük.23 cm; Gen.: 45 cm; Der.: 34 cm; Harf Yük.: 1.5-1.8 cm

Tarih: MS I-II. yüzyıl

Fig. 5a

Fig. 5b

Fig. 5c

Λόγισμος Μύρωνος

Çevirisi: Myron'un oğlu Logismos (burada yatıyor).

Logismos şahıs ismi Küçük Asya'da şu ana kadar 3 kez ve sadece Mysia'da belgelenmiştir⁴⁵.

⁴² I.Ephesos VI, 2216A.

⁴³ I.Ephesos VII,2, 4360.

⁴⁴ I.Ephesos III, 637.

⁴⁵ LGPNVA, 270, s.v. Λόγισμος.

5. Apellas'a ait Ostothek

Mermerden gırlanlı ostothek. Ostothek günümüze kadar formunu korumuş olsa da esere çapları değişkenlik gösteren 5 delik açılmıştır. Ostothek üzerindeki yazıt açılan bu delikler nedeniyle zarar görmüştür.

Ölçüleri: Yük.: 33 cm; Gen.: 50 cm; Der.: 34 cm; Harf Yük.: 2.5 cm

Tarih: MS I-II. yüzyıl

Fig. 6a

Fig. 6b

Fig. 6c

Ἀπελλᾶς ΑΣΗ[. . .]σι-
άδου [. . .]ΕΝ[- -]

Çevirisi: *Apellas* ... (burada yatıyor).

Str. 1-2: -σιάδου: Yazıt üzerinde -σιάδου ifadesiyle geçen kelimenin Κασιάδης ya da Λυσιάδης gibi bir *masculinum* ismin *genetivus* hali olması muhtemel görünmektedir. Κασιάδης⁴⁶ şahıs ismi Ephesos yazıtlarında daha önce belgelenmiş olmasına karşın Λυσιάδης⁴⁷ şahıs ismine şimdiye kadar kentten yazıtlarında rastlanmamıştır. Bu nedenle burada tamamlama önerisinin Λυσιάδου'dan ziyade Κασιάδου olarak yapılması daha olası durmaktadır.

6. Valerius Annenus Faustus'a ait Ostothek

Mermerden, tabanı pervazlanmış, ayaklı ostothek. Latince yazıtı taşıyan ön yüz ile sol yan yüzeyi üstten kırık durumdadır.

Ölçüleri: Yük.: 33 cm; Gen. 46 cm; Der.: 35 cm; Harf Yük.: 2.5 cm

Tarih: MS I-II. yüzyıl

⁴⁶ *I.Ephesos* Ia, 20.

⁴⁷ Λυσιάδης için bk. *LGPNI*, 289; VB, 266.

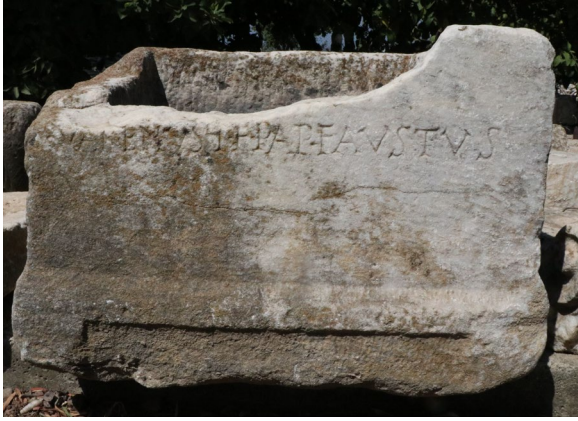

Fig. 7a

Fig. 7b

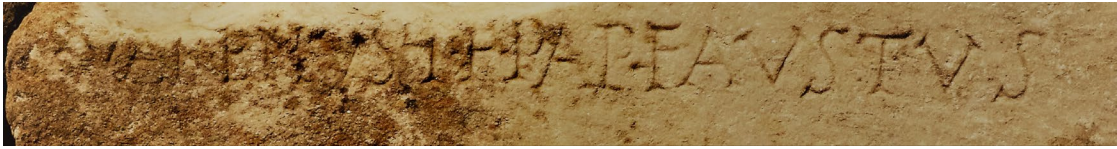

Fig. 7c

V(alerius) An(n)enus T(iti) f(ilius) Pap(iria) Faustus

Çevirisi: *Titus oğlu Papiria tribusundan Valerius Annenus⁴⁸ Faustus* (burada yatıyor).

7. Aulos'a ait Ostothek

Mermerden, tabanı pervazlanmış ayaklı ostothek. Eser oldukça zarar görmüştür. Yazıtlı ön yüz ve sol yüz duvarı kısmi olarak korunmuştur. Ostothekin ön yüzüne kazınan yazıttan 6 harf okunabilmektedir.

Ölçüleri: Gen.: 45 cm; Yük.: 11 cm; Der.: 19 cm; Harf Yük. 2.2 cm

Tarih: MS I-II. yüzyıl

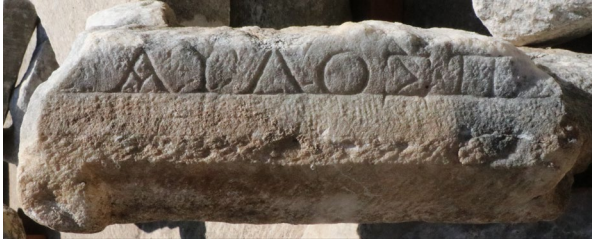

Fig. 8a

Fig. 8b

Αὔλος Π[Α/Λ - - -]

Çevirisi: *Aulos* (burada yatıyor).

Πα/λ: Π harfinden sonra dikey yatık bir harfin sol alt bacağı görülmektedir. Bu harf A ya da Λ olabilir. Δ harfinin alt çizgisi sağlam kalan kısımda görülmediği için bu harf olasılık dışıdır. Bu durumda burada Πα- ya da Πλ- ile başlayan bir şahıs ismi durmalıydı. Her iki varyasyonda da olası isim sayısı fazladır.

⁴⁸ Annenus için bk. Schulze 1991, 122, 144, 305.

8. Nikanor'a ait Ostothek

Mermerden, tabanı pervazlanmış ayaklı ostothek. Oldukça zarar gören eserden günümüze sağ alt köşesi kalmıştır. Yazıt üzerinde kısmen görülen bitki motiflerinden ostothekin girlandlı olduğu anlaşılmaktadır.

Ölçüleri: Yük.: 17 cm; Gen.: 26 cm; Der.: 24 cm; Harf Yük: 1.8-2 cm

Tarih: MS II. yüzyıl

Fig. 9a

Fig. 9b

[- - -] ος Νεικάνω[ρ]

Çevirisi: -os *Neikanor* (burada yatıyor).

Eser üzerinde görülen yazıtın açıkça okunabilen son harfi N'dür. Bu harften sonra yazılabilecek harf sayısı ise en fazla iki olmalıdır. N harfinden sonra eser kırılmış olsa da Ω harfinin soldaki arta kalan kavis ve ayak çizgileri hala görülebilmektedir. Bu durumda ismin Nikanor olarak tamamlanması uygun görünmektedir. Bu şahıs ismi Ephesos yazıtlarında daha önce belgelenmiştir⁴⁹.

9. Hermas'a ait Ostothek

Mermerden ostothek. Yazıtlı yüzeyin sağ yan yüzünün alt kısmına açılan 4 cm çapındaki delik ostothekin daha sonraki bir zamanda başka bir amaç için kullanıldığına işaret etmektedir. Eser günümüze oldukça zarar görmüş bir şekilde gelmiştir. Neredeyse sadece tabanı kalmıştır.

Ölçüleri: Yük.: 18 cm; Gen.: 46 cm; Der.: 41 cm; Harf Yük: 2.5 cm

Tarih: MS I-II. yüzyıl

Fig. 10a

Fig. 10b

Ἑρμάς

Çevirisi: *Hermas* (burada yatıyor).

⁴⁹ *I.Ephesos* V, 1687; VI, 2011.

10. Kornouphikia'ya ait Ostothek

Mermerden ostothek. Eserden geriye sağ alt köşe kalmıştır.

Ölçüleri: Yük.: 14.5 cm; Gen.: 25 cm; Der.: 20.5 cm; Harf Yüksekliği: 2.5-3 cm

Tarih: MS II-III. yüzyıl

Fig. 11a

Fig. 11b

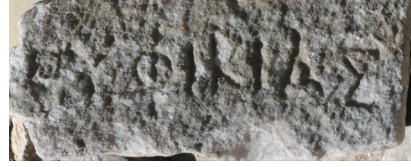

Fig. 11c

[Κορν]ουφικίας

Çevirisi: *Kornouphikia'nın*.

Ephesos'ta ilk kez belgelenen Kornouphikia şahıs ismi Phrygia Hierapolis'te daha önce belgelenmiştir⁵⁰.

11. Po[---] için ostothek

Mermerden ostothek. Eser oldukça zarar görmüştür.

Ölçüleri: Yük.: 19 cm; Gen.: (arka yüz) 27 cm, (ön yüz) 11 cm; Der.: 35 cm; Harf Yüksekliği: 2 cm

Tarih: İmparatorluk Dönemi

Fig. 12a

Fig. 12b

Πο[- -]

Po- ile başlayan bir şahıs ismi için fazlaca olasılık var. Sonda alt çizgisi görülen harf kalıntısı için ise birden fazla harf ihtimali vardır.

12. Marcus Fulvius Chrestus ya da Chresimus'a ait Ostothek

Mermerden ostothek Ephesos VI. cildinde 2262A numara ile buluntu yeri Selçuk olarak fotoğrafsız bir şekilde yayımlanmıştır. Aynı cildin 2921 numarasında buluntu yeri bilinmiyor olarak olasılıkla aynı yazıt Me.ulusul Chrestus olarak yeniden yayımlanmıştır. Diğer taraftan her iki yazıt da fotoğraf-

⁵⁰ LGPNVC, 229, s.v. Κορνουφικία.

sız yayımlandığı için aynı eser olup olmadığı tartışmalıdır. Burada eserin bir fotoğrafı ile birlikte yeniden verilmesi amaçlanmıştır.

Ölçüleri: Yük.: 23 cm; Gen.: 24 cm; Der.: 37 cm; Harf Yük: 2.5-3 cm

Ed.: *I.Ephesos VI*, 2262A ve 2921.

Fig. 13a

Fig. 13b

M(arcus) Fulviu[s]

Chres[tus] (ya da) Chres[imus]

Çevirisi: *Marcus Flavius Chrestus / Chresimus* (burada yatıyor).

Eser üzerindeki yazıtın Satır 1'de bulunan F ve V harfleri arasında bir nokta ve aynı satırın sonunda görülen iki V harfi arasında I harfinin altta bir çizgisi bu haliyle de L harfine benzediği görülmektedir. Fakat bunlar taş üzerinde sonradan oluşan yanıltıcı işaretlerdir. Alt satırda sonda ise S harfinin üst oval çizgisi görülebilmektedir.

13. Marcus Antonius Theoteimos'a ait Ostothek

Mermerden, tabanı pervazlı, ayaklı ostothek. Eserden geriye yazıtlı yüzey kalmıştır. Bu eser daha önce Büyükkolancı ve Engelmann tarafından fotoğrafsız bir şekilde yayımlanmıştır. Burada yazıtın fotoğrafıyla birlikte belgelenmesi için esere yeniden yer verilmiştir.

Ölçüleri: Yük.: 26 cm; Gen.: 43 cm; Der.: 21 cm; Harf Yük: 1.8-2 cm

Ed.: Büyükkolancı & Engelmann 1998, 78, nr. 20.

Fig. 14a

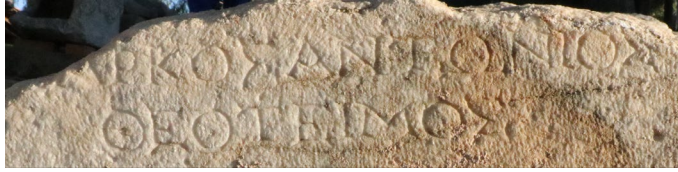

Fig. 14b

[M]άρκος Ἀντώνιος

Θεότειμος

Çevirisi: *Marcus Antonius Theoteimos* (burada yatıyor).

14. Gaius Octavius'lara ait Ostothek

Mermerden ostothek. Eserden geriye yazıtlı yüzey ve kısmen taban formu kalmıştır. Bu eser daha önce Büyükkolancı ve Engelmann tarafından fotoğrafsız bir şekilde yayımlanmıştır. Burada yazıtın fotoğrafıyla birlikte belgelenmesi için esere yeniden yer verilmiştir.

Ölçüleri: Yük.: 22 cm; Gen.: 37 cm; Der.: 43 cm; Harf Yük: 2 cm

Ed.: Büyükkolancı & Engelmann 1998, 78, nr. 23.

[-----]

[Γ]άιος Ὀκτάουιο[ς-----]

[Γά]ιος Ὀκτάουιος Γαίου [υῖός]

Çevirisi: [---] *Gaius Octaviu[s---]*, *Gaius [oğlu] Gaius Octavius* (burada yatıyor).

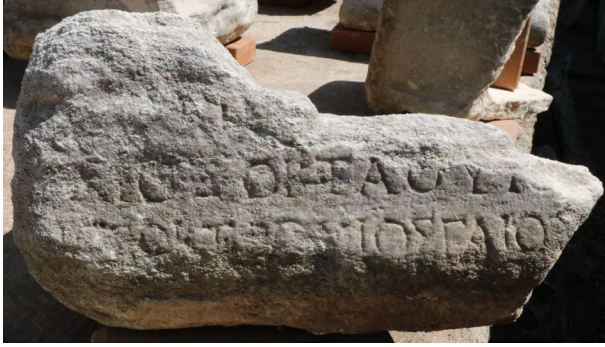

Fig. 15a

Fig. 15b

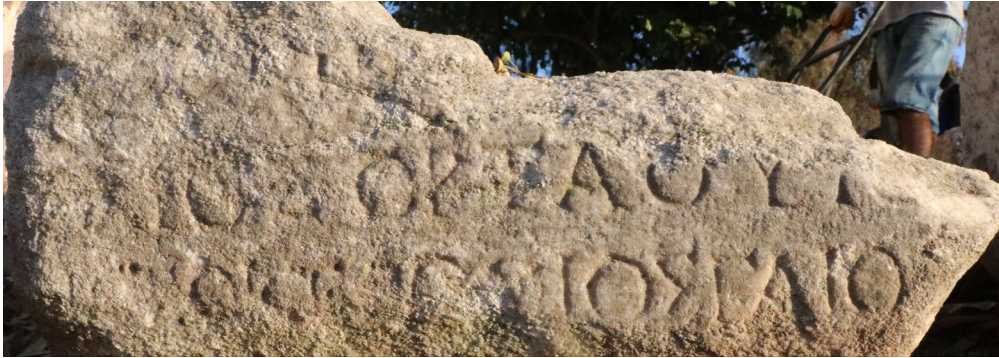

Fig. 15c

BİBLİYOGRAFYA

- Brenot C., X. Lorient & D. Nony 1999, *Aspects d'histoire économique et monétaire de Marc Aurèle à Constantin 161 à 337 après J.-C.* Paris.
- Büyükkolancı M. & Engelmann H. 1988, "Inscripfen aus Ephesos". *ZPE* 120, 65-82.
- Coulton J. J. 2005, "Pedestals as 'altars' in Roman Asia Minor". *Anatolian Studies* 55, 127-157.
- IG II 2 Kirchner J. 1913-1940, *Inscriptiones Graecae II et III: Inscriptiones Atticae Euclidis anno posteriores, 2nd ed. Parts I-III.* Berlin.
- IG X 2,1 Edson C. 1972, *Inscriptiones Graecae X: Inscriptiones Epiri, Macedoniae, Thraciae, Scythiae. Pars II, fasc. I: Inscriptiones Thessalonicae et viciniae.* Berlin.
- İçten Ç. & Engelmann H. 1992, "Inscripfen aus Ephesos und Umgebung". *ZPE* 91, 283-295.
- Koch G. 2010, "Sarkophage der römischen Kaiserzeit in der Türkei. Ein Überblick (mit einer Bibliographie)". *Adalya* XIII, 111-182.
- Korkut T. 2006, *Girlanden-Ostotheken aus Kalkstein in Pamphylien und Kilikien. Untersuchungen zu Typologie, Ikonographie und Chronologie.* Mainz am Rhein.
- Kubińska J. 1968, *Les monuments funéraires dans les inscriptions grecques de l'Asie Mineure.* Warszawa.
- Kubińska J. 1999, *Ostothèques et kaurai dans les inscriptions grecques d'Asie Mineure.* Warsaw.
- Liermann O. 1889, *Analecta Epigraphica et Agonistica.* Dissertationes Philologicae Halenses X. Halle.
- Nigdelis P. M. 1994, "Synagoge(n) und Gemeinde der Juden in Thessaloniki: Fragen aufgrund einer neuen jüdischen Grabinschrift der Kaiserzeit". *ZPE* 102, 297-306.
- Pekáry S. T. 1959, "Studien zur römischen Währungs- und Finanzgeschichte von 161 bis 235 n. Chr.". *Historia* 8/4, 443-489.
- Robert L. 1940, *Les gladiateurs dans l'Orient grec.* Paris.
- Robert L. 1982, "Deux épigrammes de Philippe de Thessalonique". *Journal des savants* 2, 139-162.
- Schulze W. 1991, *Zur Geschichte lateinischer Eigennamen (1904). Mit einer Berichtigungsliste zur Neuauflage von Olli Salomies, Zürich.* Hildesheim.
- Steskal M. 2019, "Ephesos'ta İnhumasyon ve Kremasyon". Ed. E. Özer, *Anadolu'da Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Ölü Gömme Adetleri Uluslararası Sempozyumu Bildirileri 23-26 Temmuz 2018.* Ankara, 357-373.
- ZPE Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik.*